

I n h o u d

- Polder Lappenvoort: natuur- én waterbergingsgebied
- BOS: signaleringssysteem voor hoog water
- DVD 'Over Water' voor educatiedoeleinden
- Regentonnen voor Bellingwolde
- Vispassage in Drentse Aa

2006

1

f

e

r

i

s

b

w

u

e

i

e

N

i

Klaas Brinkman,
opzichter Staatsbosbeheer in de Polder Lappenvoort

Polder Lappenvoort is ingrijpend veranderd. Het is ingericht als natuurgebied, maar daarnaast doet het ook dienst als waterbergingsgebied. Alhoewel bewoners hier eerst wat sceptisch tegenaan keken, lijkt het tij nu gekeerd en zijn alle belanghebbenden vol lof over dit schitterende gebied. Een win-win situatie voor de natuur, het water en voor de mensen die hiervan willen genieten.

vervolg pagina 2

GRONINGEN leeft met water
DRENTHE

Genieten van natuur en droge voeten in polder Lappenvoort

In november 2003 is er begonnen met de inrichting van de Polder Lappenvoort. Inmiddels is dit gebied, dat ten zuiden van het Paterswoldsemeer ligt, ingericht voor waterberging. Samen met het Oosterland en Glimmermade is het 400 hectare grote gebied nu klaar om ingezet te worden bij wateroverlast. Hierbij hebben we het over wateroverlast die statistisch gezien eens in de honderd jaar voorkomt. Behalve voor waterberging heeft Polder Lappenvoort ook een duidelijke functie als natuurgebied gekregen. Hiervoor zijn er allerlei zaken in gang gezet. Zo is de benedenloop van de Drentse Aa (de Oude Aa) hersteld, waardoor er nu weer een mooie beek door het gebied loopt. En ook de bijbehorende flora en fauna krijgt de kans om te herleven zoals vroeger. Kortom, Polder Lappenvoort is ingrijpend veranderd, waarbij verschillende partijen betrokken waren, van Staatsbosbeheer tot bewoners. Wat vinden zij van de ontwikkelingen in dit gebied?

Saskia van Someren woont ruim twintig jaar in Eelde, aan de westelijke rand van Polder Lappenvoort. Tijdens een van de informatiebijeenkomsten hoorde ze over boerderijen in Winschoten waar complete dijken omheen gelegd moesten worden. Saskia van Someren: "Ik was in eerste instantie niet blij met het plan voor waterberging, vooral omdat wij tegen het gebied aanwonen. Maar ik begrijp wel dat er iets moest gebeuren nadat in 1998 onder andere het Martini-ziekenhuis bijna was ondergelopen. Dat is dan ook de reden dat wij toch mee wilden werken aan de plannen. Ik ben benieuwd hoe het gaat als het gebied daadwerkelijk wordt ingezet voor waterberging. In ieder geval staat ons huis hoog genoeg en dat vind ik wel een veilig idee."

Positieve verandering

Klaas Brinkman van Staatsbosbeheer is sinds 1997 opzichter in het gebied en heeft dus de ontwikkelingen van dichtbij meegemaakt. "Ik ben wel te spreken over de herinrichting van het landschap. Vroeger mondde de Drentse Aa nog uit in het Noord-Willemskanaal, waardoor de benedenloop een onnatuurlijk peil had. Nu is de situatie zo dat het water tot aan de Meerweg loopt en dan weer terug naar het Noord-Willemskanaal. Een positieve verandering, wat mij betreft, maar met de waterberging ben ik minder blij. De grond in het gebied is namelijk nu aan het verschralen (het klinkt misschien vreemd, maar dat is goed voor de natuur. red.). Als het gebied straks een keer onderloopt, krijg je rijker water vanuit het Noord-Willemskanaal en dat doet de verschraling en dus ook de kenmerkende natuur teniet. Maar op zich is het naar mijn mening een win-winsituatie. Ik vind vooral de hermeandering en de toegenomen recreatie in het gebied goed. Ik zie steeds meer wandelaars die van de natuur komen genieten."

Meerwaarde

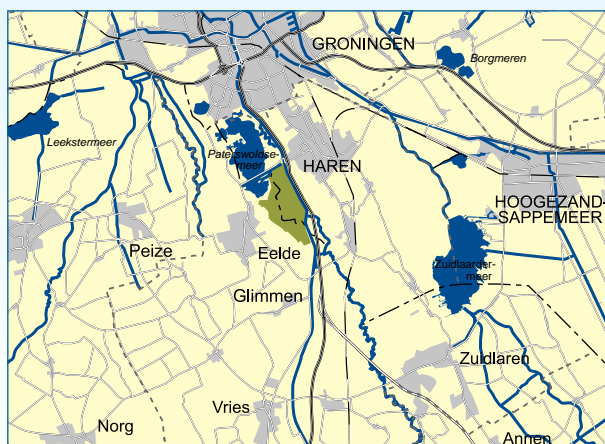
Ook wethouder Jan Hilbrants van Tynaarlo is te spreken over Polder Lappenvoort: "het project heeft zeker een meerwaarde opgeleverd voor het gebied. De Oude Aa is hersteld in zijn oude glorie en de natuur krijgt de kans om zich te ontwikkelen. En ik moet zeggen, het geeft ook een veilig gevoel dat je in een noodsituatie ruimte voor water hebt. Ik weet dat een aantal mensen dat in het gebied woont wel wat moeite hebben met het idee dat het gebied daadwerkelijk gebruikt wordt voor waterberging. Water brengt dynamiek in een woonomgeving en dat is prachtig, zolang het voor mensen maar geen bedreiging wordt. Dat willen wij ook voorkomen met de realisatie deze waterberging."

Voor wie een kijkje wil nemen in het gebied is er een extra wandelpad aangelegd. De Witte Molen, bij de monding van de Drentse Aa bij het Noord-Willemskanaal, is gerestaureerd en ook de moeite van het bekijken waard. In het gebied staan op diverse plaatsen informatiepanelen die iets vertellen over de historie, de natuur en de ontwikkelingen in deze polder. In de toekomst wordt er ook een fietspad aangelegd.

Omgeving Polder Lappenvoort

Ligging Polder Lappenvoort

Wateroverlast zoals in 1998 kunnen we weer verwachten. Wanneer, weet niemand. Het kan over 100 jaar zijn, maar ook volgende week. Als er wateroverlast dreigt, komt het crisisteam bij elkaar. De brandweer, dijkgraven, burgemeesters en de Commissaris van de Koningin bepalen uiteindelijk of er bijvoorbeeld een waterbergingsgebied wordt ingezet. Voor die zware beslissing beschikken zij nu over een hulpmiddel dat heldere en betrouwbare informatie geeft, het bestuursondersteunend informatiesysteem voor hoog water, oftewel het BOS Hoog Water systeem.

Bij rood licht: serieuze dreiging

'Wat wij doen is de actuele waterstanden en de verwachte neerslag, getijde- en windverwachtingen invoeren in het BOS Hoog Water systeem. Het systeem maakt dan razendsnel berekeningen van de verwachte waterstanden.' vertelt Pim Beerling, hydroloog bij het waterschap Noorderzijlvest. 'Het geeft informatie via een digitale kaart. Ik kan in een oogopslag zien dat alles nu goed gaat, want alle lampjes, 21 in totaal, staan op groen. Als in een gebied de alarmfase ingaat, wordt het lampje geel. Op zo'n moment gaan de peilbeheerders kijken wat ze moeten doen, zoals meer water afvoeren. Bij rood licht is er een serieuze dreiging van wateroverlast.' Dat is het moment waarop er aan maatregelen als kadeversterkingen en waterberging kan worden gedacht. Nadat het systeem de noodzaak van mogelijk ingrijpen in de waterhuishouding aangeeft -aan de hand van een berekening over het verloop van de waterstanden voor de eerstvolgende drie dagen- wordt bepaald of een waterbergingsgebied wordt ingezet en zo ja, wanneer. De bevindingen gaan naar het crisiscentrum, waar de bestuurders zitten om de uiteindelijke beslissing te nemen. Daarbij kijkt men eerst naar bergingsgebieden met een natuurbestemming. Als laatste én uiterste middel worden de noodbergingsgebieden op landbouwgrond ingezet.

Peilbeheerders belangrijk

De waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest hebben, met subsidie van de provincie Groningen en de Europese Unie, het BOS Hoog Water systeem ontwikkeld. Het systeem ondersteunt het crisisteam, maar ze varen er niet blind op. Beerling: 'Je kan je besluit nooit voor 100 procent op het model baseren. Een computer kan falen. Je hebt altijd mensen nodig.' De peilbeheerders met al hun kennis over hoe het water zich gedraagt blijven dus een belangrijke bron van informatie. 'Het is ook nog steeds zo dat het advies van de peilbeheerders het zwaarst weegt. Alleen helpt het BOS Hoog Water systeem om een goed afgewogen beslissing te nemen.'

Over Water en educatie

In de serie Over Water neemt Margreet Beetsma (bekend van Klokhuis en TV Drenthe) de kijker mee op haar zoektocht naar het water in de regio. Over Water is begin 2006 uitgezonden door TV Noord en TV Drenthe en is uitstekend te gebruiken in het onderwijs. Door de serie te bekijken en te bespreken met leerlingen krijgen zij meer besef van het belang van water in hun eigen leefomgeving. Tevens wordt ingegaan op het hoe en waarom van goed waterbeheer.

De serie wordt verstuurd naar de bovenbouw van het basisonderwijs en naar de aardrijkskunde docenten van het voortgezet onderwijs. Bij de DVD wordt een lesbrieft aangeboden. Hierin treft men een korte toelichting op de thema's en een beeld van de inhoud van de serie. Ook wordt de mogelijkheid geboden om als docent met de klas aan te haken bij de educatieprojecten Watch en Droge Voeten. Tot slot wordt in de lesbrieft een opsomming van interessante websites gegeven, te gebruiken voor meer informatie over water en waterbeheer.

De serie is gemaakt in opdracht van Water 2000+.

Meer weten?

www.groningenleeftmetwater.nl

of

www.drentheleeftmetwater.nl

Leerlingen 'Droge Voeten' hebben huiswerk gedaan

Bellingwolde 14 regentonnen rijker

Yasmin en Ferdi

Leerlingen van het Dollard College in Bellingwolde hebben 14 regentonnen een plek gegeven in hun dorp. Dat was een huiswerk-opdracht voor het onderwijsproject Droge Voeten, over het nieuwe waterbeleid. De klas heeft in oktober vorig jaar samen met de Groningse gedeputeerde Henk Bleker het project officieel gestart.

In totaal hebben 15 leerlingen een regenton gekregen. Nummer 15 is in Nieuweschans terechtgekomen.

Ferdi Doddema heeft zijn oma er bij mee gemaakt. Oma Doddema heeft de regenton laten aansluiten op het schuurtje. En mijn vader heeft de regenton bij de garage neergezet,' vertelt Yasmin Portz. In huize Portz krijgen de planten in het vervolg regenwater.

Het nieuwe waterbeleid is nodig vanwege klimaatverandering en bodemdaling. Dat betekent ruimte maken voor water, water niet meer zo snel mogelijk afvoeren, maar zo veel mogelijk ter plekke opvangen. Zo worden de burens niet opgezadeld met het overschot aan water. Ook dit schooljaar doen er weer verschillende scholen mee aan 'Droge Voeten'.

Vispassage getest in Drentse Aa

In ons land houden we de polders droog met behulp van honderden gemalen. Helaas sterven in die gemalen dagelijks vissen. Dat komt doordat in veel gemalen het water wordt getransporteerd met een soort propellor, die dodelijk kan zijn voor de vis. Een oplossing voor dit probleem is een vispassage. Deze worden op kleine schaal al toegepast, onder andere bij het bodemdalingsgemaal Schaphalsterzijl van het waterschap Noorderzijlvest. Gerard Manshanden uit Medemblik heeft in samenwerking met adviesbureau Witteveen en Bos een nieuwe vispassage bedacht. Waterschap Hunze en Aa's test de eerste vispassage van dit type uit, bij het gemaal aan de Meerweg, naast cafe Friescheveen (tussen Haren en Paterswolde).

Geen 'gemalen vis' meer

De Drentse Aa stroomt van Het Oosterland door polder Lappenvoort naar de Schipsloot aan de Meerweg. De vissen die de polder weer willen uitzwemmen, van de Drentse Aa via de Schipsloot richting het Noord-Willemskanaal, komen het gemaal tegen en, gelukkig

voor hen, een vispassage. Peter Paul Schollema van waterschap Hunze en Aa's legt uit: "de vissen hebben een eigen doorgang gekregen. Twee lange, metalen buizen, aan beide kanten van de hoofdaanvoer van de pomp leiden de vissen om de bewegende delen van het gemaal heen. Zo zwemmen de vissen veilig vanuit de Drentse Aa naar de Schipsloot. Om te voorkomen dat de vissen toch de hoofdaanvoer van de pomp inzwemmen, zijn hier speciale stroboscooplampen geplaatst. De vissen mijden dit felle licht en zwemmen dus de donkere zijbuizen in, die veilig om de pomp heen lopen."

Netconstructie gemaal Meerweg

De eerste nacht dat het visvriendelijke gemaal gedraaid had, zijn meer dan 1000 vissen zonder 'kleer-scheuren' langs het gemaal gezwommen. Zoals de baars, de riviergrondel, de blankvoorn, de alver, de voorn, de pos, de kolblei en de brasem.

Landelijke belangstelling

Tot nu toe is de proef een succes: op sommige dagen komen er zo'n duizend vissen onbeschadigd door. "We zijn begonnen in augustus en we gaan een seizoen lang bekijken hoe de vissen zich gedragen", aldus Schollema. De proef wordt met grote landelijk belangstelling gevolgd. 19 April a.s. vindt de 'officiële opening' van het gemaal - en daarbij de vispassage- aan de Meerweg plaats.

Colofon

Nieuwsbrief Water 2000+

Jaargang 4
Nummer 1, april 2006

Dit is een uitgave van de Stuurgroep Water 2000+, waarin de provincies Groningen en Drenthe, de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest, Rijkswaterstaat directie Noord-Nederland, LNV Noord, VROM-Inspectie Noord, Waterbedrijf Groningen, Waterleidingbedrijf Drenthe, en de Drentse en Groningse gemeenten samenwerken aan verbetering van de waterhuishouding in Groningen en Noord- en Oost-Drenthe.

Redactie: werkgroep Communicatie Water 2000+
Fotografie: Jur Bosboom, provincie Groningen, e.a.
Vormgeving: provincie Groningen
Druk: Scholmadruk, Bedum

Adres
Stuurgroep Water 2000+
t.a.v. het secretariaat
Postbus 610
9700 AP Groningen
Tel: 050 - 316 45 30
E-mail: info@groningenleeftmetwater.nl of
info@drentheleeftmetwater.nl

